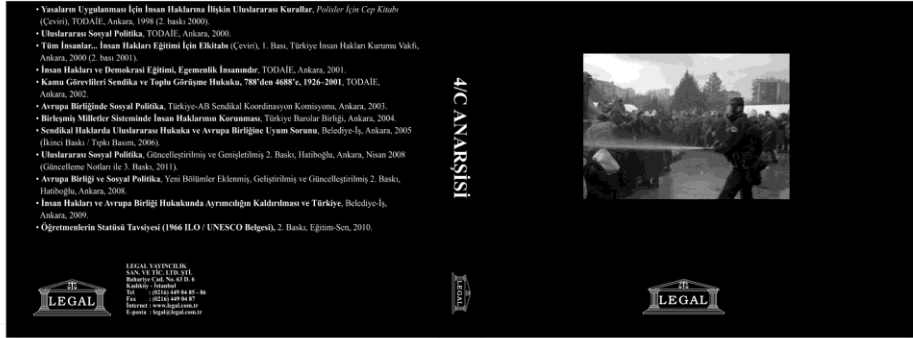

Prof. Dr. Mesut GÜLMEZ

4/C Anarşisi Hukuksuz Dayanaklarıyla 4/C'ler Ve 4/C'liler 1965–2012

Murat ÖZVERİ*

Mesut GÜLMEZ, 15 Bölümden oluşan “4/C ANARŞİSİ” başlıklı kitabını dört Kesime ayırmış. 4/C'nin ve 4/C'lilerin, 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nın kabul edildiği tarihten 2012'ye değin incelendiği 4/ANARŞİSİ'nin alt başlığı da anlamlı: Geçici personel istihdamı alanında “anarşi” oluşturan 4/C'ler, “Hukuksuz Dayanaklarıyla” ele alınıp tartışılmış.

Geçici personel istihdam biçim(ler)ini “sosyal haksızlıkların ve “*hakları haklama*”nın simgesi” olarak gören yazar; Anayasa Mahkemesi'nin 4/C'yi aklayan

* Dr., Çalışma ve Toplum Yayın Yönetmeni

kararına karşın, “4/C=hukuksuzluk” diyor ve ekliyor: “Çünkü bana göre, ancak ‘anarşi’ ve ‘hukuksuzluk’ sözcükleri 4/C’lerin birbirine bağlı bu özelliklerini özlü biçimde anlatabilirdi.”

“4/C’nin Evrimi, Hukuksal Temelleri ve Öğreti?” başlıklı Birinci Kesimde; geçici personel, “istisnai” istihdam biçimi olarak yasal koşulları ve anayasal temelleri çerçevesinde incelenmiş. Personel Yönetimi, İdare Hukuku ve İş Hukuku öğretisinin 4/C’ye yaklaşımı araştırılmış; öğreti ve yazında “4/C’nin adının olmadığı” saptanmış, eleştirel değerlendirmeler yapılmış. Öğretinin yanı sıra, sendikalar için de 4/C’nin “üvey evlat” olduğu vurgulanmış.

İkinci Kesim, 4/C anarşisinin somut örneklerine ayrılmış. Uygulamasına son verilen ve hala sürdürülen “4/C Uygulamaları”, hukuksuz dayanaklarıyla incelenmiş. Bu örnekler arasında; Türkiye İstatistik Kurumu’nda, Üniversitelerde ve Yüksek Seçim Kurulu’nda uygulaması sürdürülen 4/C istihdamının yanı sıra, “sapma 4/C rejimleri” de var. 4/C’lilerin 4/B’lileştirme yoluyla sona erdirildiği sapma 4/C’lerin birincisi, Milli Eğitim Bakanlığı’nda “kısmi zamanlı İngilizce öğreticiliği” olarak uygulamaya konulmuş, sonra da tüm alanlara yaygınlaştırılmıştı... Ardından, TRT ve Diyanet İşleri Başkanlığı’nda sapma rejimler uygulandı. AKP’nin iktidara gelmesinin hemen ertesinde de, “hukuksuz dayanaklı” bir başka sapma 4/C, TBMM Genel Sekreterliği’nde uygulamaya konuldu. Mimarı B. Arınç olan ve hala sürdürülen görece “ayrıcıklı 4/C uygulaması”na, sendikalaşma girişiminde bulunan geçici işçileri 4/C’lileştirmek için başvurulmuştu.

“Tekel Direnişi ve 4/C” başlıklı Üçüncü Kesimde, önce Tekel’i özelleştirme süreci ve Tekgıda-İş’in eylemleri ele alınmış. Ardından, Türk-İş’in, geçici personel istihdamı alanında en büyük sapma olan özelleştirme mağduru işçilerin 4/C’lileştirilmesi karşısındaki tutumu ve bu hukuksuz 4/C’nin oluşumundaki rolü, 1999–2011 dönemini kapsamak üzere incelenmiş. Yazar bu iki bölümün, “özelleştirme mağdurları” için getirilen 4/C’nin oluşum süreciyle ilgili olduğunu düşündüğü -satır aralarında kalan- şu iki cümlenin peşine takılmasının sonucu olduğunu belirtiyor: “...**Bizi bir kez aldattılar, bir daha aldanmayacağız,** (...) **bir daha aynı hataya düşmeyeceğiz**” (M. Türkel). “TÜRK-İŞ’in karşı çıkmasına rağmen **işçiler zamanında çaresizlikten 4-C statüsüne onay verdiyse bu onların suçu mu,** yoksa o işçileri bu statüye razı kılacak kadar çaresiz bırakan Hükümetlerin suçu mu?” (M. Kumlu). Bu Kesimde, özelleştirme işsizleri için yaratılan sapma 4/C, hukuksuz temelleriyle ve Bakanlar Kurulu ilk çerçeve kararı ile izleyen kararlarıyla yapılan değişiklikler boyutuyla değerlendirilmiş.

“4/C Anarşisi”nin son kesimi “Yargı ve 4/C” başlıklı. Çok sayıda idare mahkemesi ve Danıştay kararı incelenmiş. Tekgıda-İş’in açtığı davalar ve Danıştay kararları, ayrı bir bölümde ele alınmış. Anayasal temelleri, aynı zamanda Anayasa Mahkemesi kararları çerçevesinde Birinci Kesimde incelenen 4/C’nin Anayasa’ya aykırılığı sorunu ve Anayasa Mahkemesi’nin iptal istemini reddeden “totolojik” kararı, kitabın son bölümünde değerlendirilmiş.

Yazar, “4/C’nin taşlarını, Tekel işçileri biraz oynattı” dediği uzun *Önsöz*’de, yalnızca kitabın sunuşunu yapmamış. Kitabı neden ve nasıl yazdığını da anlatmış. Kitapta sunduğu bazı sayısal bilgileri elde etmek için başvurduğu “bilgi edinme hakkı”nı kullanırken karşılaştığı güçlükleri; başta Devlet Personel Başkanlığı ile Özelleştirme İdaresi Başkanlığı olmak üzere Milli Eğitim, Adalet ve İçişleri Bakanlıklarından ve Başbakanlık Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu’ndan oluşan “4/C Bürokrasisi”nin olumsuz tutumunu da anlatmış.

“*Sonuç*”un son bölümünde, 2010 Anayasa değişikliğinden sonra ilk kez kullanıla(maya)n “tarihsel” toplu sözleşme hakkının geçici personele sağladığı yılda 11 ay 28 gün çalışma olanağı sağlayan zorunlu hakem organının kararı da değerlendirilmiş.

4/C ANARŞİSİ’nin *Ekler / Belgeler* bölümünde, yazarın bilgi edinme başvuruları ve aldığı yanıtlar ile 4/C kararlarından ve tip hizmet sözleşmelerinden bazı örnekler yer alıyor.